

Externe bijdrage: Uitbuiting en slavernij – Gevaren van de impact van de economische crisis

Christian Meulders,

*Directeur
Vzw Sürya*

Sinds maart 2020 hebben we af te rekenen met een nieuwe plaag die de hele planeet in zijn greep houdt: de verspreiding van COVID-19. Door deze pandemie hebben we het gevoel dat het dubbele fenomeen mensenhandel en mensensmokkel is verdwenen, alsof deze vorm van criminaliteit door het opduiken van het virus niet langer bestaat. Moeten we dan tevreden zijn dat er tijdens de *lockdown* geen verzoeken om hulp bij de gespecialiseerde Belgische opvangcentra zijn binnengelopen? Zouden diegenen die anderen uitbuiten de maatregelen inzake *social distancing* dan zo goed naleven dat de rechten van slachtoffers plots worden gerespecteerd?

Sürya is in Luik gevestigd en fungeert sinds 1995 in het kader van het humanitaire luik van de strijd tegen mensenhandel en -smokkel binnen het Waals Gewest als tweedelijnsdienst, net als onze collega's van Pag-Asa in Brussel en Payoke in Antwerpen. Wij hebben als taak vermoedelijke slachtoffers op te vangen, te begeleiden en hun een onderdak te bieden, en het publiek te sensibiliseren rond fenomenen van uitbuiting. Onze werking treedt op ter ondersteuning van de federale en lokale politie, inspectiediensten (Rijksdienst voor Sociale Zekerheid, Toezicht op de Sociale Wetten, Waals Gewest,...), sociale diensten van ziekenhuizen, het Fedasil-netwerk of het Rode Kruis.

Naar aanleiding van deze gezondheids crisis wil ik een algemene bedenking maken over de problematiek van uitbuiting en de economische belangen die daarmee samenhangen en een overzicht geven van het maatschappelijk werk dat we in deze veeleer turbulente periode hebben verricht.

Tijdens deze crisis is er een consensus gegroeid dat onze samenleving verandert of is veranderd en dat we steeds meer lokaal consumeren. Maar hoe zit het met de arbeidskrachten en met de te boeken winst? De *lockdown* en de restricties van de arbeidsmobiliteit hebben geleid tot een tekort aan arbeidskrachten in onder meer de

landbouwsector, terwijl heel wat mensen in België intussen tijdelijk werkloos zijn geworden. Dat gebrek aan 'goedkope' arbeidskrachten doet ons denken aan de tientallen Roemeense werknemers in de fruitsector die we hebben ontmoet. Deze mensen hadden een conflict met de tussenpersoon die hen in dienst had genomen voor een uurloon dat ver onder de geldende barema's lag en tegen voorwaarden die in strijd waren met de menselijke waardigheid.

Ook is er de kwestie van pooiers en klanten die profiteren van de seksuele uitbuiting van vrouwen of mannen in ons land. Deze uitermate lucratieve business speelt zich sinds de sluiting van alle salons, vitrines en *carrées* steeds vaker in het verborgene af.

Helaas hebben de opvangcentra voor slachtoffers van mensenhandel en mensensmokkel geen invloed op de productie- en consumptiepatronen van burgers noch op de arbeidsorganisatie binnen de samenleving. Tijdens deze crisis lijkt het ons daarom essentieel om alle beschikbare krachten te mobiliseren en te ondersteunen, om de strijd tegen deze plaag opnieuw centraal te stellen. Een plaag die ongestraft alsmaar groter wordt, daarvan zijn we overtuigd.

Al het werk van eerstelijns hulpverleners heeft door de *lockdown*-maatregelen van de Nationale Veiligheidsraad vertraging opgelopen. Het is dan ook goed denkbaar dat er de komende weken of zelfs maanden geen nieuwe initiatieven worden genomen.

Tijdens de *lockdown* hebben de werknemers in de opvangcentra het maatschappelijk werk moeten aanpassen of heruitvinden. Telewerk heeft werknemers verplicht het anders aan te pakken, zowel sociaal als educatief, in het belang van de personen die onderdak en/of begeleiding kregen. Ik denk bijvoorbeeld aan afstandslessen Frans via WhatsApp, ter compensatie van geannuleerde *face-to-face* lessen, die nuttig en noodzakelijk zijn voor de mensen die we begeleiden.

Het was ook belangrijk om deze mensen die voor het grootste deel alleen waren, thuis vast zaten en met hun situatie heel moeilijk of zelfs helemaal niet overweg konden te blijven begeleiden. Zo stonden hulpverleners telefonisch of via sociale netwerken permanent in contact met slachtoffers, enerzijds om de maatregelen van de Nationale Veiligheidsraad uit te leggen en anderzijds om de begeleiding voort te zetten of om hun zelfs levensmiddelen, medicijnen, mondklappers of alcoholgels te brengen.

Toegang tot informatie in heldere taal was essentieel om er zeker van te zijn dat de betrokkenen de verschillende maatregelen zouden respecteren. Zo konden ze tijdens deze periode hun lot zelf in handen nemen en niet louter alles ondergaan.

De *lockdown* in het opvangcentrum, waardoor geen activiteiten georganiseerd konden worden zowel intern als extern, was voor de bewoners niet elke dag even gemakkelijk. Dat het personeel niet altijd aanwezig was verminderde eveneens hun welzijn.

Door de aanpassing van ons werk en door het toezicht op de naleving van de in België verplichte maatregelen, vielen er bij ons evenwel geen COVID-19-slachtoffers te betreuren.

Tijdens de verschillende fases van de versoepeling hebben maatschappelijk werkers afwisselend ter plaatse en van thuis uit gewerkt. Na de verschillende verlofperiodes wordt een terugkeer van het voltallige team overwogen.

Deze crisis heeft er dus toe geleid dat onze werkinstrumenten, onze manier van denken en onze kijk op de wereld zijn veranderd. We blijven ervan overtuigd dat de strijd tegen mensenhandel en mensensmokkel dringend opnieuw bovenaan de politieke en gerechtelijke agenda dient te staan, zodat deze vorm van criminaliteit in België niet bovenaan komt in de Belgische criminaliteitsstatistieken.